

Veiligheidsbeleid gemeente Delft

Een snelle vergelijking met negen andere gemeenten

- eindconcept -

Jack Wever

Veiligheidsbeleid gemeente Delft

Een snelle vergelijking met negen andere gemeenten

- eindconcept -

Amsterdam, 31 augustus 2007

Jack Wever

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Vergelijking in aangiftecijfers	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Vergelijking op hoofdlijnen (Misdaadscore 2007)	4
2.3	Vergelijking op delictniveau	5
2.4	Conclusies	11
3	Hoofddoelstellingen van beleid	12
3.1	Verschil in beleidsdocumenten	12
3.2	Doelstellingen	12
4	Aanpak op themaniveau	19
4.1	Inleiding	19
4.2	Jeugd en veiligheid	19
4.3	Veilig uitgaan	24
4.4	Openbare ruimte (veilig ontwerp en beheer)	26
4.5	Radicalisering	28
4.6	Huiselijk geweld	29
	Bijlagen	
Bijlage 1	Matrix IVZ	33
Bijlage 2	Beleidscyclus Veiligheidsbeleid Amersfoort	34

1 Inleiding

De gemeente Delft is druk bezig met het formuleren van een veiligheidsprogramma voor de periode 2007-2010. Daarbij is de vraag gerezen hoe Delft het doet qua veiligheid (situatie en beleid) ten opzichte van gemeenten die een vergelijkbaar profiel hebben.

Met een vergelijkbaar profiel bedoelen wij een aantal kenmerken dat voor deze andere gemeenten ook opgaat. Deze kenmerken zijn:

- Inwonertal
- Nabijheid van andere grote(re) steden
- Vervullen van een regiofunctie
- Aanwezigheid van een historisch stadscentrum
- Aanwezigheid van een universiteit of hogeschool

Op basis van deze kenmerken is gekozen voor een negental steden, te weten Amersfoort, Alkmaar, Deventer, Dordrecht, Haarlem, Leeuwarden, Leiden, 's-Hertogenbosch en Zwolle.

Begonnen wordt met een vergelijking van de veiligheidssituatie in Delft ten opzichte van die in de andere gemeenten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de aangiftecijfers¹ uit 2006. In algemene zin scoort Delft in vergelijking met deze gemeenten vrij goed. Als gekeken wordt naar een aantal relevante delicten dan scoort Delft (met uitzondering van straatroof, zakkenrollen en vernieling auto) gemiddeld tot goed in vergelijking met de andere steden.

Vervolgens wordt gekeken naar het veiligheidsbeleid in de andere gemeenten. Niet alle gemeenten werken met meerjarenprogramma's en als dat wel het geval is dan verschilt de looptijd nog wel eens. Ook de opzet van de veiligheidsprogramma's verschilt; zo zijn er niet altijd overkoepelende doelstellingen. Interessant zijn daarom vooral de doelstellingen op thema's en de daaraan verbonden activiteiten. Daarbij is gekeken naar de prioritaire thema's in het programma van Delft:

- Jeugd en veiligheid
- Veilig uitgaan
- Openbare ruimte (sociaal veilig ontwerp)
- Radicalisering
- Huiselijk geweld

Deze vergelijking is vooral bedoeld als spiegel. In vergelijking met andere gemeenten doet Delft het niet slecht en door te leren van best practices elders kan het alleen maar beter worden.

Noot 1 Een vergelijking van onveiligheidsgevoelens per gemeente is niet mogelijk gebleken. Behalve dat er niet voor elke gemeente actuele en vergelijkbare cijfers beschikbaar zijn, zou het verzamelen en analyseren hiervan teveel tijd vergen. Zie voor een nadere toelichting paragraaf 2.1.

2 Vergelijking in aangiftecijfers

2.1 Inleiding

Het eerste onderdeel van de vergelijking van het veiligheidsbeleid van de gemeente Delft met dat van andere steden, betreft het veiligheidsniveau. Hiervoor is gebruik gemaakt van de aangiftecijfers over 2006 zoals deze door de verschillende politieregio's zijn aangeleverd aan het Algemeen Dagblad voor de zogeheten Misdaadmeter 2007².

Het zou interessant geweest zijn om naast aangiftecijfers ook onveiligheidsgevoelens te vergelijken. Een mogelijke bron hiervoor zou de (in grote steden vaak gebruikte) Monitor Leefbaarheid en Veiligheid kunnen zijn. Echter niet elke gemeente hanteert een Monitor Leefbaarheid en Veiligheid, de frequentie waarop deze wordt toegepast verschilt nog al eens en de vragen zijn niet altijd identiek.

Een andere bron die wel gebruikt wordt voor de vergelijking van veiligheidsgevoelens is de Politiemonitor. Op het niveau van politieregio's worden daarvoor genoeg mensen ondervraagd maar als je gemeenten wilt vergelijken, dan ligt het er maar aan om welke gemeenten het gaat en in welke jaren. De Politiemonitor wordt namelijk elke twee jaar gehouden maar niet altijd op dezelfde manier. Per regio worden in elk geval duizend respondenten ondervraagd. Voor gemeenten als Amsterdam en Rotterdam levert dat genoeg ondervraagden op want dat zijn grote gemeenten binnen hun regio.

De kans is dus groot dat 500 van de 1.000 ondervraagden in Amsterdam-Amstelland in Amsterdam woonden. Dat is genoeg om voor Amsterdam gemeentelijke cijfers te maken. Kleinere gemeenten die in grotere regio's vallen, hebben dat niet. Elke regio heeft de mogelijkheid om (tegen betaling) 'aan te haken' en meer respondenten te laten ondervragen. Sommige regio's doen in alle metingen heel fors mee, anderen doen het ene jaar wel fors mee en het andere jaar niet en sommige regio's doen nooit mee.

2.2 Vergelijking op hoofdlijnen (Misdaadscore 2007)

Het Algemeen Dagblad kent in de Misdaadmeter een zogeheten Misdaadscore per gemeente. Deze score wordt bepaald door de 'positie' (aantal aangiften per 1.000 inwoners van een gemeente) op 12 delicten. Het gaat daarbij om veel voorkomende delicten. Zes delicten - autodiefstal; bedreiging; mishandeling; overval; straatroof; en woninginbraak - tellen dubbel zo zwaar mee. De overige zes zijn: autoinbraak; diefstal uit garage/schuur/tuinhuis/box³; diefstal brom- en snorfiets; oplichting; vernieling auto; en zakkenrollen.

Noot 2 Meer informatie over deze cijfers is te vinden op www.ad.nl/misdaadmeter

Noot 3 Politieregio Hollands-Midden heeft geen aangiftecijfers aangeleverd voor het delict diefstal uit garage/schuur/tuinhuis/box. Vermoedelijk zijn de aangiften voor dit delict weggeschreven over inbraak woning. Voor de totaalscore van Delft is dit nauwelijks van invloed: het gaat immers om het totale aantal aangiften voor genoemde 12 delicten.

Het geschetste beeld geeft de (on)veiligheid **van een gemeente in 2006**. Hoe lager de score (positie op de ranglijst), hoe hoger de onveiligheid. De score is gebaseerd op politiecijfers over 2006 en betreft een vergelijking van 450 gemeenten⁴.

Voor de onderliggende vergelijking, hebben wij gekeken naar de score van Delft en de negen gemeenten waarmee Delft wordt vergeleken.

Tabel 2.1 Overall score onveiligheid gemeenten (Misdaadmeter 2007)

Gemeente	Score 2006	Score 2005	Totaalscore
's-Hertogenbosch	6	5	483
Alkmaar	15	17	829
Dordrecht	19	28	1022
Haarlem	23	29	1233
Zwolle	28	44	1349
Deventer	29	26	1357
Amersfoort	35	16	1464
Leiden	36	38	1469
Delft	40	51	1572
Leeuwarden	64	27	2082

Uit bovenstaande tabel blijkt dat Delft het vrij goed doet ten opzichte van de andere gemeenten. Alleen Leeuwarden scoort beter maar dat is toevallig net de gemeente met een relatief beperkt aantal 'grote' gemeenten (Heerenveen, Drachten, Franeker, Harlingen) in de eigen regio.

Aan de andere kant valt wel op dat Leeuwarden in vergelijking met 2005 een grote sprong voorwaarts (veel minder aangiften per 1.000 inwoners) heeft gemaakt: van een 27^e positie in 2005 naar een 64^e positie in 2006. In het geval van Delft daarentegen is er sprake van een verslechtering: van een 51^e positie in 2005 naar een 40^e positie in 2006. Het aantal aangiften per 1.000 inwoners is in Delft dus (relatief, ten opzichte van alle andere gemeenten) gestegen.

In de volgende paragraaf zullen wij ingaan op de verschillende delicten zodat duidelijk wordt waar deze (ver)slechte(rde) score aan toegeschreven kan worden.

2.3 Vergelijking op delictniveau

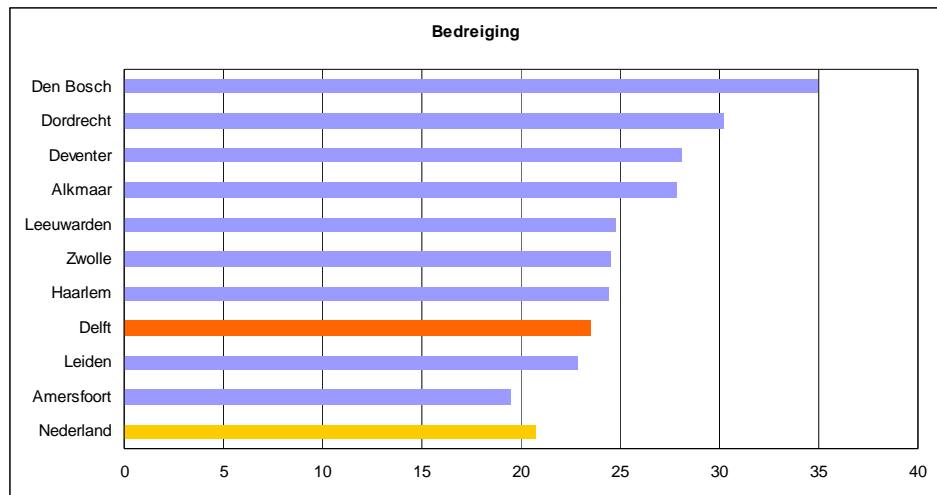
In deze paragraaf zullen wij het aantal aangiften per 1.000 inwoners presenteren voor de meest interessante van de 12 genoemde delicten. Dit met behulp van tabellen waarin het aangifteniveau in Delft wordt vergeleken met dat in de andere steden. Ter informatie wordt daarbij tevens aangegeven wat het gemiddelde aangifteniveau in heel Nederland is. De 'staaf' van Delft en de 'staaf' van Nederland hebben een aparte kleur zodat de lezer in één oogopslag kan zien hoe Delft er voor staat.

Noot 4 Gemeenten onder de 4.000 inwoners zijn niet meegenomen in de score. Dit zijn de gemeenten Ameland, Schiermonnikoog, Vlieland, Rozendaal en Thorn.

Er wordt geen verklaring gegeven voor de scores. Het gaat hier alleen om de relatieve positie van Delft ten opzichte van de andere steden. De gemeente Delft is zelf het beste in staat om de scores te duiden.

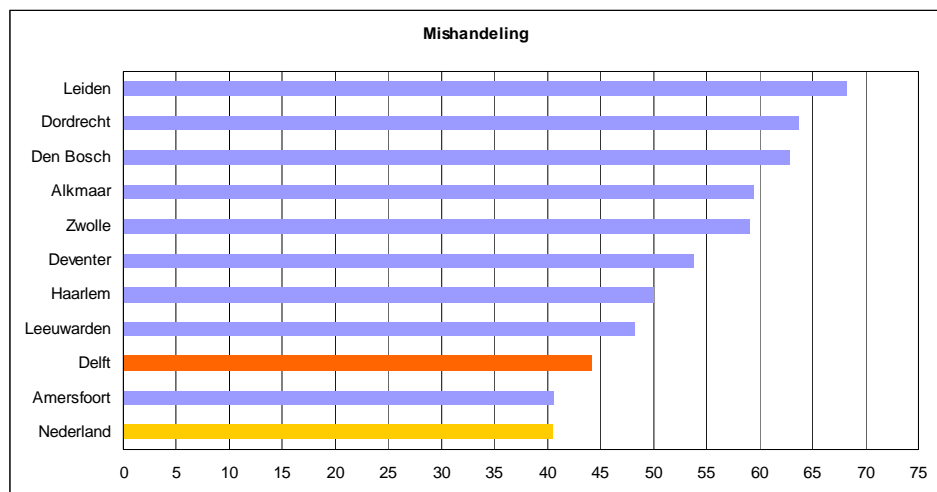
2.3.1 Bedreiging

Als het gaat om aangiften van bedreiging scoort Delft vrij gunstig maar iets boven het Nederlandse gemiddelde.

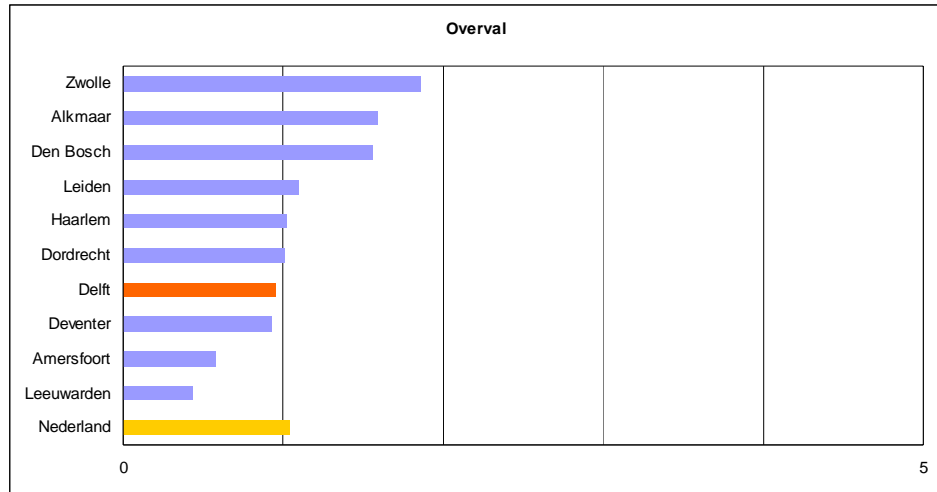
2.3.3 Mishandeling

Als het gaat om aangifte van mishandeling scoort Delft relatief goed maar iets boven het Nederlandse gemiddelde.

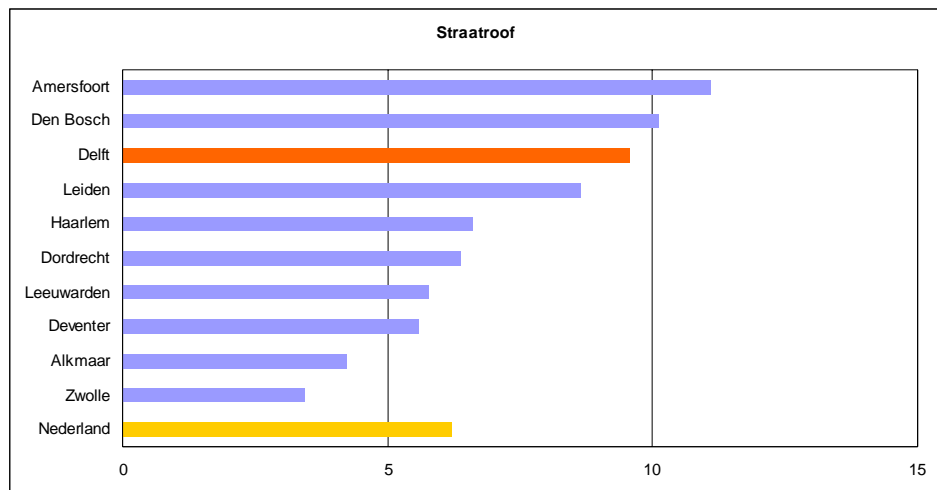
2.3.4 Aangifte overval

Als het gaat om aangifte van overval dan scoort Delft relatief gemiddeld ten opzichte van de andere steden maar nog wel onder het Nederlandse gemiddelde.

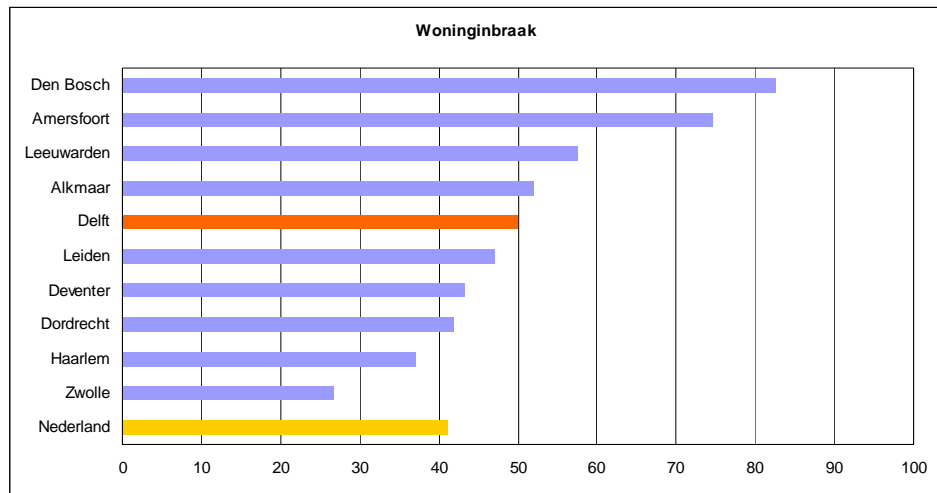
2.3.5 Aangifte straatroof

Als het gaat om aangifte van straatroof dan scoort Delft relatief slecht en ver boven het Nederlandse gemiddelde.

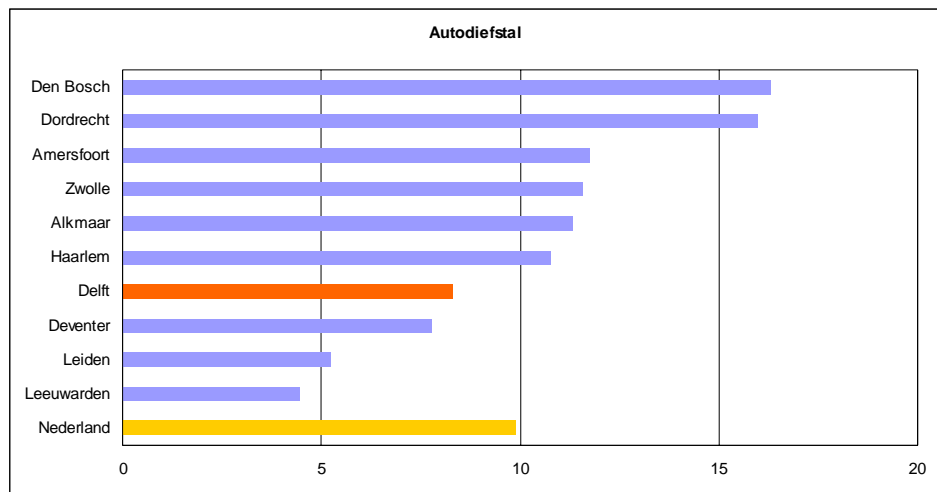
2.3.5 Aangifte woninginbraak

Als het gaat om aangifte van woninginbraak dan scoort Delft relatief wat hoger/slechter dan gemiddeld en ook boven het Nederlandse gemiddelde.

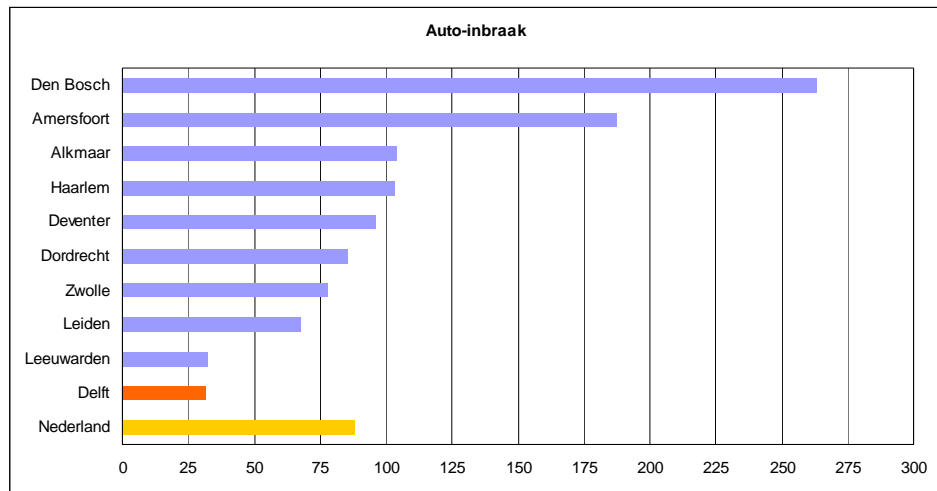
2.3.1 Aangifte autodiefstal

Als het gaat om aangiften van autodiefstal scoort Delft in verhouding vrij gunstig en onder het Nederlandse gemiddelde.

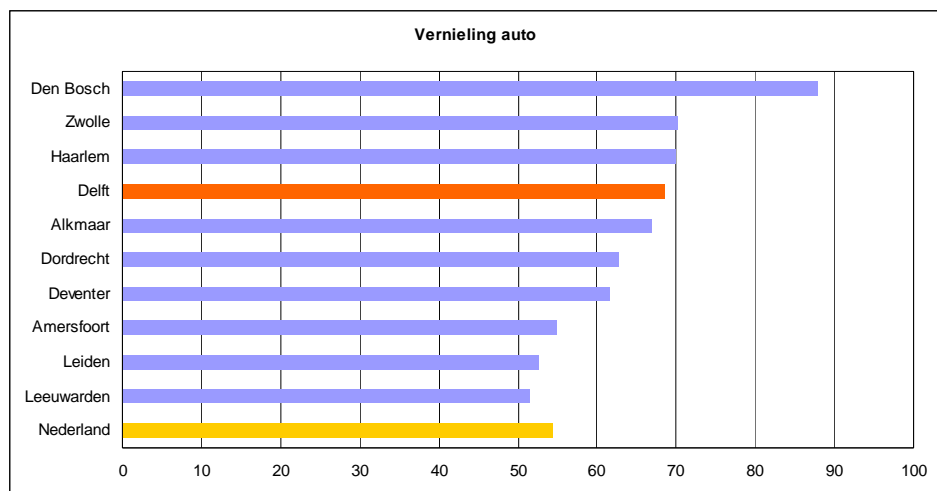
2.3.7 Aangifte auto-inbraak

Als het gaat om aangifte auto-inbraak scoort Delft relatief gezien heel goed en ver onder het Nederlandse gemiddelde.

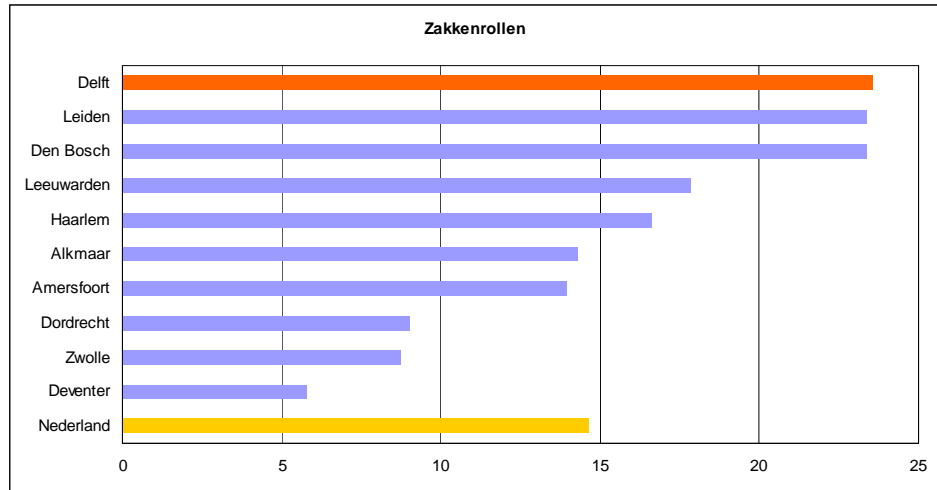
2.3.8 Aangifte vernieling auto

Waar auto-inbraak relatief weinig voorkomt in Delft, ligt het aantal aangiften van vernieling auto relatief gezien een stuk hoger en boven het Nederlandse gemiddelde.

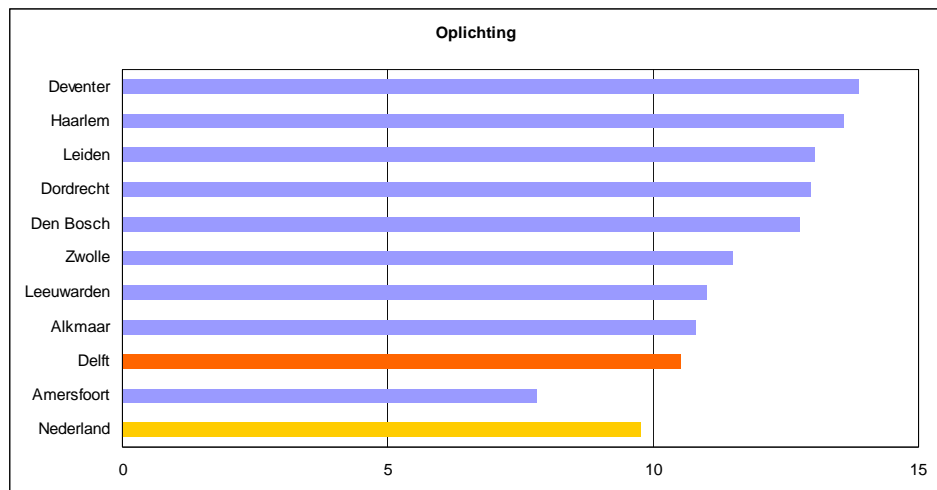
2.3.9 Aangifte zakkenrollen

Als het gaat om aangifte van zakkenrollen dan scoort Delft in vergelijking met de andere gemeenten het slechtste en ver boven het Nederlandse gemiddelde.

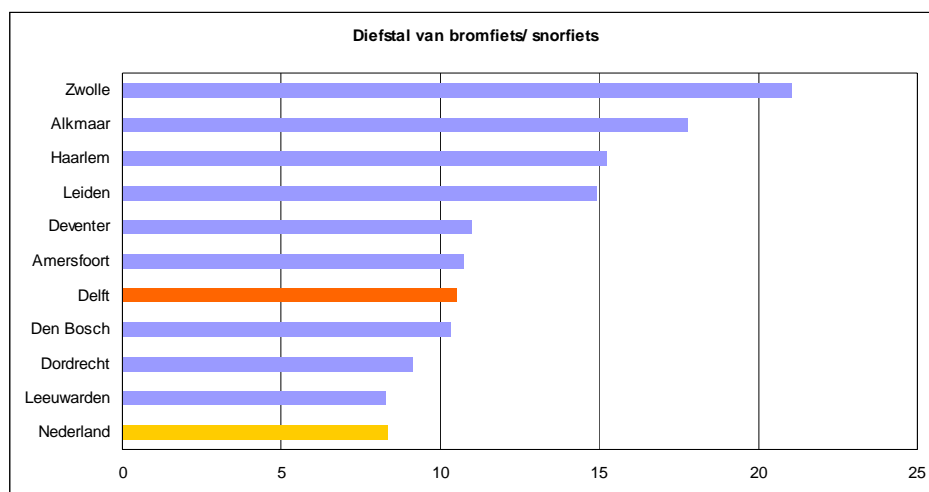
2.3.10 Aangifte oplichting

Als het gaat om aangifte van oplichting dan scoort Delft relatief gezien onder het gemiddelde en net iets boven het Nederlandse gemiddelde.

2.3.11 Aangifte diefstal bromfiets/snorfiets

Als het gaat om diefstal bromfiets/snorfiets dan scoort Delft relatief gezien gemiddeld maar nog wel boven het Nederlandse gemiddelde.

2.4 Conclusies

Alvorens kort in te gaan op de relatieve scores van Delft nog een opmerking met betrekking tot de waarde van deze cijfers. Het aantal aangiften wordt natuurlijk in hoge mate beïnvloed door de aangiftebereidheid en daarvoor kan niet worden gecorrigeerd. Voor een aantal delicten geldt dat slachtoffers eerder geneigd zijn om aangifte te doen om verzekeringstechnische redenen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan inbraak woning of inbraak auto.

Wat opvalt aan de cijfers, is dat Delft relatief gezien slecht scoort als het gaat om zakkenrollen, straatroof en vernieling auto. Van deze drie weegt alleen straatroof dubbel zo zwaar mee in de overall vergelijking van de gemeenten. Op de rest van de delicten scoort Delft doorgaans vrij gemiddeld tot iets beter (lees: veiliger) dan gemiddeld. Dat komt ook tot uitdrukking in de overall score (zie tabel 2.1) waar Delft de 9e positie inneemt en daarmee (relatief gezien) de op één na 'veiligste' stad is van de 10. Die positie staat echter wel onder druk.

3 Hoofddoelstellingen van beleid

3.1 Verschil in beleidsdocumenten

De gemeente Delft werkt aan een veiligheidsprogramma voor de periode 2007-2010. Dat past binnen de lopende bestuursperiode en hoewel die in alle gemeenten hetzelfde is, is het niet zo dat andere gemeenten ook een veiligheidsprogramma hebben voor dezelfde periode.

Steden die deelnemen aan het Grotestedenbeleid (GSBIII) kennen bijvoorbeeld vaak een plan voor de periode 2005-2009 (overeenkomstig de GSB convenantperiode). Andere steden werken met jaarplannen/programma's (zoals Amersfoort) of werken met themagerichte deelprogramma's (zoals Zwolle). Deze jaar- en deelprogramma's bestaan soms naast het meerjarenprogramma.

Voor deze vergelijking is gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Amersfoort: meerjarenbeleidsplan Amersfoort Veilig (2004-2008) en Veiligheidsactieprogramma 2007
- Alkmaar: Kadernota Veiligheid (2003)
- Deventer: nota Ambities voor een Veilige Stad (2004-2007) en Voortgangsrapportage 2007
- Dordrecht: Integraal Veiligheidsprogramma 2 (2006-2010)
- Haarlem⁵: Veiligheidsrapportage 2004, concept actieprogramma Jeugd en Veiligheid en concept actieprogramma Veilige Binnenstad
- 's-Hertogenbosch: Integraal Veiligheidsprogramma 2005-2009
- Leeuwarden: Kadernota Veiligheid 2005-2009
- Leiden: Veiligheidsprogramma 2005-2009 (*"Samen werken aan een veilig Leiden"*)
- Zwolle: Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid (*"Veiligheid ligt op straat"*) (2001)

Waar gemeenten werken met een meerjarenbeleidsplan, wordt het beleid vaak geactualiseerd middels jaarlijkse voortgangsrapportages (bijvoorbeeld in Deventer) of actieprogramma's per jaar (bijvoorbeeld in Amersfoort).

3.2 Doelstellingen

In deze paragraaf zullen wij ingaan op de algemene of hoofddoelstellingen zoals de verschillende gemeenten deze hebben geformuleerd in hun plannen en programma's.

Noot 5 In 2004 is in Haarlem een Veiligheidsrapportage verschenen. In 2005 en 2006 heeft men hierop voortgeborduurd. In 2007 is er voor gekozen om concrete plannen te ontwikkelen voor de meest actuele zaken (actieprogramma Veilige Binnenstad en actieprogramma Jeugd en Veiligheid) om eind 2007/begin 2008 te komen met een overkoepelend programma. In hoofdstuk 4 zal kort ingegaan worden op relevante onderdelen uit genoemde concept actieprogramma's.

3.2.1 Alkmaar

In de Kadernota Veiligheid van 2003 werd de ambitie uitgesproken om te gaan werken met wijkveiligheidsplannen. Tezamen zouden deze wijkveiligheidsplannen vervolgens de basis moeten vormen voor een jaarprogramma veiligheid. Deze ambitie is helaas niet van de grond gekomen. In 2008 komt Alkmaar met een nieuw veiligheidsprogramma.

Interessant om te noemen is dat de gemeente Alkmaar (net zoals de andere gemeenten in de politieregio Noord-Holland-Noord) tegenwoordig werkt met de zogeheten matrix IVZ⁶ (integrale veiligheidszorg, zie bijlage 1). Dit is een instrument dat bedoeld is om de samenwerking tussen betrokken partijen (waaronder burgers) te stroomlijnen. Het biedt een uniform (werk) proces c.q. stappenplan waarin o.a. aandacht voor een scherpe probleemanalyse, het SMART⁷ omschrijven van doelstellingen en het managen van verwachtingen.

3.2.2 Amersfoort

In de nota *Amersfoort Veilig* (2004) wordt gesteld dat het gemeentelijke veiligheidsbeleid gericht moet zijn op een *aantoonbare* verbetering van de veiligheid in Amersfoort. De nadere uitwerking van het Amersfoortse veiligheidsbeleid vindt plaats middels jaarlijkse veiligheidsactieprogramma's (VAP's) met concrete veiligheidsactiepunten. Voor het opstellen hiervan heeft Amersfoort een beleidscyclus ontwikkeld (zie bijlage 2).

De doelstellingen in het Veiligheidsprogramma 2007 (Amersfoort werkt met jaarprogramma's) zijn als volgt:

- ***De oorzaken van overlast, criminaliteit en onveiligheid wegnemen.***
- ***De sociale en fysieke veiligheid in de stad, met name in de hot spots, aantoonbaar verbeteren.***
- ***Onveiligheidsgevoelens van de inwoners verminderen.***

Deze doelstellingen worden niet verder geconcretiseerd. Wel wordt ingegaan op de ontwikkeling van het aantal aangiften op onderwerpen als geweld, veel voorkomende criminaliteit, woninginbraken en jeugdoverlast. Verder wordt verwezen naar informatie zoals afkomstig uit de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid en naar de Amersfoortse Veiligheidsindex (A-vix)⁸. Er zijn dus wel indicatoren maar die worden niet direct gelinkt aan het beleid en de maatregelen.

Noot 6 Het CCV laat momenteel een inventarisatie uitvoeren naar instrumenten, methoden en orderingsmodellen zoals de matrix IVZ en het zogeheten IVAB-model (Integrale Veiligheidsaanpak Betrokkenen) met de bedoeling om met een algemeen landelijk toepasbaar integraal veiligheidsinstrument te komen.

Noot 7 SMART = Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden.

Noot 8 De Amersfoortse Veiligheidsindex is een instrument om beter te kunnen bepalen waar in het lokale veiligheidsbeleid prioriteiten moeten worden gesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de gevoelens die leven onder de bevolking.

Wat betreft de keuze voor veiligheidsprioriteiten (hot spots en doelgroepen/ thema's) heeft de driehoek in Amersfoort een aantal criteria vastgesteld welke zijn overgenomen door de Raadscommissie Bestuurlijke Zaken. Deze criteria zijn:

- 1 Het veiligheidsprobleem moet belangrijk zijn in ernst en omvang.
- 2 De aanpak van het veiligheidsprobleem moet leiden tot een groot (te verwachten) effect op de veiligheid.
- 3 De aanpak van het veiligheidsprobleem moet kunnen rekenen op voldoende draagvlak onder de betrokken partners.
- 4 Bij het benoemen van veiligheidsprioriteiten willen de partners voortbouwen op bestaande keuzes om de continuïteit in beleid en uitvoering te waarborgen.

Tot slot is het nog de moeite waard om te melden dat de gemeente Amersfoort in haar veiligheidsanalyse een vergelijking heeft gemaakt tussen het aantal geregistreerde delicten in een paar vergelijkbare gemeenten: Haarlem, Maastricht, Enschede en Dordrecht. Daarbij is (net als in deze vergelijking) gebruik gemaakt van de Misdadmeter van het Algemeen Dagblad.

3.2.3 Deventer

De gemeente Deventer heeft als algemene doelstelling het verbeteren van de veiligheid en het voorkomen en doen afnemen van de criminaliteit. De objectivering van deze algemene doelstelling is als volgt:

- 1 **Een 7.3 te scoren (in 2008) voor het rapportcijfer veiligheid**
Het betreft hier het cijfer uit de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid. In 2002 scoorde Deventer hier al een 7,0 hetgeen volgens de gemeente op zich als (zeer) goed mag worden beschouwd.
- 2 **Realiseren van outputindicatoren (op de gestelde prioriteiten)**
In tegenstelling tot voorheen, ligt de nadruk niet op concrete streefcijfers (b.v. aantallen delicten of percentages) maar werkt Deventer met outputindicatoren (b.v. voor iedere veelpleger is er een persoonlijk plan van aanpak). De ambitie is om voor alle prioriteiten outputindicatoren te realiseren.

Jaarlijks wordt in Deventer een voortgangsrapportage gepresenteerd waarin de ambities kunnen worden bijgesteld en per thema aparte doelstellingen worden geformuleerd.

3.2.4 Dordrecht

In het veiligheidsprogramma van Dordrecht wordt o.a. gekeken naar (ontwikkelingen ten aanzien van) opgenomen aangiften en het ophelderingspercentage voor een aantal delicten; de criminaliteitsdruk (aantal delicten per 10.000 inwoners) en de positie van Dordrecht binnen de GSB-gemeenten op een aantal delicten.

In Dordrecht is recent een meerjarenbeleidsprogramma 2006-2010 door de gemeenteraad vastgesteld. De met het Rijk in het kader van het Grotstedenenbeleid gemaakte convenantafspraken zijn daarin verwerkt. Een van de drie kernambities in dit meerjarenbeleidsprogramma is een veilige en leefbare woonomgeving.

Deze kernambitie is in het veiligheidsprogramma vertaald in een aantal algemene doelstellingen:

- 1 **Toename van het veiligheidsgevoel**
(in percentages) van 68 in 2005 naar 75 in 2010
- 2 **Afname van het aandeel inwoners dat slachtoffer is van criminaliteit**
(in percentages) van 44 in 2005 naar 39 in 2010
- 3 **Het voorkomen, reduceren en beheersen van fysieke veiligheidsrisico's**

Vervolgens worden in de verdere uitwerking van het programma per onderwerp aparte doelstellingen geformuleerd.

3.2.5 Haarlem

De gemeente Haarlem heeft weliswaar geen recent veiligheidsprogramma met hoofddoelstellingen, maar in de Veiligheidsrapportage 2004 wordt wel melding gemaakt van de hoofddoelstellingen die van toepassing waren in een eerdere periode. Deze hebben te maken met de afspraken die met het rijk zijn gemaakt in het kader van het Grote Stedenbeleid (GSB) en welke zijn verwerkt in het zogeheten Ontwikkelingsprogramma Haarlem (OPH) 2000-2004.

Voor deze doelstellingen zijn heel concrete indicatoren geformuleerd, te weten:

- **Het percentage Haarlemmers dat aangeeft in de eigen buurt slachtoffer te zijn geweest van woninginbraak en vernieling daalt tussen 1997 en 2004 met 10%.**
- **In 2004 is het percentage Haarlemmers dat 's avonds thuis blijft omdat men zich onveilig voelt gedaald met 10% ten opzichte van 1998. Doel 2004: 20,6%.**
- **Het percentage Haarlemmers dat zich in 2004 wel eens onveilig voelt in het algemeen daalt ten opzichte van 1997 met 10%. Doel 2004: max. 31,5%.**
- **Het percentage Haarlemmers dat zich in 2004 wel eens onveilig voelt in de eigen buurt daalt ten opzichte van 1997 met 10%. Doel 2004: max. 21,5%.**
- **In 2004 is het aantal minderjarige Haarlemse verdachten (12 tot en met 17 jaar) afgezet tegen het totaal aantal Haarlemse minderjarigen ten opzichte van 1998 met 10% afgenomen. Doel 2004: maximaal 25 OM verdachten per 1000 inw. uit leeftijdsgroep 12 t/m 17 jaar.**
- **In 2004 is het aantal meerderjarige Haarlemse verdachten (18 tot en met 23 jaar) afgezet tegen het totaal aantal Haarlemse meerderjarigen ten opzichte van 1998 met 10% afgenomen. Doel 2004: maximaal 39 OM verdachten per 1000 inw. uit leeftijdsgroep 18 t/m 23 jaar.**

Ook in het nieuwe veiligheidsprogramma zal een link gelegd worden met het GSB en kunnen dergelijke doelstellingen verwacht worden. In conceptactieprogramma's Jeugd en Veiligheid en Veilige Binnenstad worden, waar mogelijk, al wel vrij concrete doelstellingen gehanteerd.

In de Voortgangsrapportage 2004 maakt Haarlem overigens een vergelijking van de veiligheid in Haarlem met die in een aantal andere gemeenten. Hiervoor is de zogenaamde HEBANG-groep gedefinieerd, bestaande uit Haarlem, Enschede, Breda, Arnheim, Nijmegen en Groningen. In de toekomst zal gekeken worden of met deze HEBANG-gemeenten een benchmarkgroep kan worden opgesteld met een vergelijkbaar criminaliteitsbeeld.

3.2.6 's-Hertogenbosch

Het veiligheidprogramma van 's-Hertogenbosch richt zich op drie thema's: jeugd, geweld en drugs. De ervaring leert dat in 's-Hertogenbosch onveiligheid en gevoelens van onveiligheid vaak betrekking hebben op jeugdoverlast, vormen van geweld (huiselijk geweld, uitgaansgeweld, intimidatie) en drugsproblematiek.

Naar het idee van de gemeente 's-Hertogenbosch, ***moet het gemeentelijke veiligheidsbeleid leiden tot afname van criminaliteit en toename van het gevoel van veiligheid.*** Dit moet blijken uit een gunstige ontwikkeling van de gemeentelijke veiligheidsindex. Dit wordt echter niet verder geconcretiseerd en ook bij de uitwerking van de thema's zijn geen duidelijke en meetbare doelstellingen geformuleerd.

Bij de uitvoering van het veiligheidsbeleid vormt de gebiedsgerichte aanpak de belangrijkste hulpstructuur waarin alle relevante partijen, professionals en bewoners, onderling samenwerken. Wijkveiligheidscontracten vormen daar (wat veiligheid betreft) het belangrijkste instrument in (o.a. middels het formuleren van een top vijf per gebied).

In de veiligheidsanalyse wordt gekeken naar de ontwikkelingen op thema's als indexcijfer, onveiligheidsgevoelens, schoon en heel, jeugd, geweld, vermogensdelicten en verkeer per wijk en GSB-aandachtsgebieden. Bron voor de indicatoren is de Bossche Veiligheidsmonitor.

3.2.7 Leeuwarden

De kadernota Veiligheid van de gemeente Leeuwarden vormt het kader voor het veiligheidsbeleid van de gemeente. Er worden geen algemene doelstellingen gegeven maar doelstellingen per thema. Weliswaar wordt in de analyse gekeken naar de ontwikkeling van de criminaliteits- en overlastcijfers maar daar zijn geen ambities aan verbonden.

Leeuwarden kent naast het veiligheidsplan zogeheten actieprogramma's. Deze vormen een prestatiecontract voor/van alle verantwoordelijke partijen en omvatten in ieder geval de volgende informatie.

- Inleiding
- Afbakening en definitie
- Probleemanalyse
- Omgevingsfactoren: kansen en bedreigingen
- Doelstellingen, beoogde resultaten, verwachte effecten en indicatoren
- Maatregelen/activiteiten
- Communicatie
- Verantwoordelijke partners, hun rol en taken
- Financiën
- Monitoring

Verder kent Leeuwarden een periodieke monitoring op voortgang, doelbereik en resultaten. Er zijn ten behoeve hiervan twee meetinstrumenten ontwikkeld. Een van de twee is de Veiligheidsprestatieindex (VPI) welke beleids- en sturingsinformatie levert. De VPI wordt visueel gedigitaliseerd waardoor het een zeer gebruiksvriendelijk instrument is.

3.2.8 Leiden

De gemeente Leiden noemt in haar veiligheidsprogramma 2005-2009 een verhoging van het veiligheidsniveau voor enkele specifieke beleidsterreinen als streven. Dit zowel voor de objectieve veiligheid (aantallen delicten) als de subjectieve veiligheid (veiligheidsgevoel) van burgers.

Dit streven wordt concreet gemaakt in een drietal hoofddoelstellingen:

- 1 **Toename van het veiligheidsgevoel van de inwoners van Leiden**
(met 5% ten opzichte van het peiljaar 2003)
- 2 **Afname van het aantal slachtoffers door criminaliteit**
(met 5% ten opzichte van het peiljaar 2003)
- 3 **Voorkomen, reduceren en beheersen van fysieke veiligheidsrisico's**

Verder wordt gesteld dat het primaire doel van het veiligheidsprogramma het aanbrengen van samenhang is tussen veiligheidsbeleid en de beleidsterreinen die de randvoorwaarden voor het welslagen hiervan bepalen.

Leiden heeft in 2000 een veiligheidsbenchmark laten uitvoeren. Daarbij is een vergelijking getrokken met negen vergelijkbare gemeenten: Alkmaar, Arnhem, Delft, Dordrecht, Gouda, Haarlem, Nijmegen, Tilburg en Zwolle.

3.2.9 Zwolle

De ambitie van de gemeente Zwolle in de kadernota integraal veiligheidsbeleid (uit 2001) luidt: *Zwolle is een veilige stad waarin de inwoners zich veilig voelen*. Meer concreet wordt getracht deze ambitie te realiseren door maatregelen te nemen die moeten leiden tot:

- Het verminderen van criminaliteit.
- Het verminderen van overlast als gevolg van criminaliteit of ander normoverschrijdend gedrag.
- Het verminderen van onveiligheidsgevoelens.
- Het verkleinen van de kansen op onveiligheid.

De uitwerking van ambities vindt plaats in een aantal programma's zoals voor de aanpak van uitgaansproblematiek of voor jeugd en veiligheid. In deze programma's worden meer concrete doelstellingen verwoord.

Ofschoon de kadernota van Zwolle inmiddels verouderd is, leert de begroting 2007 dat de hoofddoelstellingen inhoudelijk weinig veranderd zijn. Inmiddels gaat het om *het creëren van een duurzame en fysieke veiligheid op de terreinen van wonen, werken en recreëren via:*

- **Het tegengaan van criminaliteit, overlast en (fysieke) risico's.**
- **Het bevorderen van het veiligheidsgevoel en sociale samenhang.**
- **Gerichte samenwerking tussen alle betrokken partners.**

Het voor 2008 voorziene veiligheidsprogramma zal naar verwachting concreter worden en meer gericht op ambities en doelstellingen (DIN-systematiek).

Verder wordt veiligheid ook in Zwolle ingebed op wijkniveau. Men hanteert daarbij het motto *Stedelijk wat moet, Wijkgericht wat kan*. Op basis van zogeheten wijkontwikkelingsplannen (WOP's) worden wijkactieplannen (WAP's) geschreven waarin o.a. aandacht wordt geschonken aan veiligheid.

4 Aanpak op themaniveau

4.1 Inleiding

Behalve inzicht in de hoofddoelstellingen van het veiligheidsbeleid van de negen referentiesteden, wil de gemeente Delft ook inzicht in de aanpak in de verschillende steden als het gaat om de prioriteiten van het Delftse veiligheidsprogramma:

- Jeugd en veiligheid
- Veilig uitgaan
- Openbare ruimte (veilig ontwerp en beheer)
- Radicalisering
- Huiselijk geweld

In de volgende paragrafen zal per thema een korte samenvatting worden gegeven van het beleid in de referentiegemeenten. Het is daarbij ondoenlijk om voor alle gemeenten aan te geven hoe zij bovenstaande onderwerpen aanpakken, derhalve wordt volstaan met een korte samenvatting van de relevante en interessante onderdelen. Een ander punt is dat sommige plannen al een paar jaar oud zijn en daarmee is het niet zeker of alle genoemde maatregelen daadwerkelijk genomen zijn dan wel nog steeds van toepassing zijn.

4.2 Jeugd en veiligheid

Ter ondersteuning van het jeugd en veiligheidsbeleid kent Amersfoort een veiligheidshuis. Voor de komst van het veiligheidshuis vond er maar heel beperkt casusoverleg plaats maar nu justitie als geheel en de lokale partners korte lijnen met elkaar hebben, is de effectiviteit en efficiëntie van de (strafrechterlijke) interventie groter geworden. Het veiligheidshuis zorgt mede voor doorverwijzing van jongeren naar Halt en Nieuwe Perspectieven⁹ alsmede doorverwijzingen naar GAVO (geïntegreerde aanpak verslavingsproblematiek en overlast).

Deventer kent een convenant aanpak multiprobleem jongeren ondertekend door een twaalfstal organisaties en de gemeente Deventer. In het plan van aanpak bij het convenant wordt een structuur neergezet om vanuit signalering in de wijken via één centraal meldpunt alle multiprobleem jongeren in beeld te krijgen. Signalering in de wijken vindt plaats via de jeugdnetwerken, bestaande uit de opbouwwerker (coördinator), jongerenwerker, jeugdagent en toezichthouder. Zij bespreken de gesignaleerde problematiek rondom (overlast van) jongeren en komen tot gezamenlijke acties.

Noot 9 Nieuwe Perspectieven biedt intensieve, ambulante begeleiding aan jongeren van 12 tot 22 jaar die als gevolg van uiteenlopende factoren in een achterstandspositie zijn gekomen, niet meer naar school gaan, geen werk hebben en mede daardoor (frequent) met politie of justitie in aanraking komen.

Om goed in beeld te krijgen hoeveel overlastgevende jongeren er zijn, is aan de politie gevraagd een nulmeting uit te voeren. Dit heeft een lijst opgeleverd die is vergeleken met de lijst van jongeren die bij de lokale organisaties bekend zijn. Getracht wordt om voor de top 60 van deze lijst een traject op individueel niveau aan te bieden, waarin het aspect dwang en drang nadrukkelijk aanwezig is. Tevens is overleg gaande om jongeren die uit detentie komen goed te begeleiden zodat de kans op recidive vermindert.

In Dordrecht is in het vorige veiligheidsprogramma een bewuste keuze gemaakt om ten aanzien van jeugd vooral te focussen op de meer repressief getinte activiteiten binnen het veiligheidsbeleid. Tal van maatregelen en activiteiten in aanpalende of overlappende beleidsvelden (zoals het jeugd-beleid en het onderwijs) die een preventieve werking kunnen hebben op jeugdcriminaliteit en veiligheid, zijn daardoor buiten beschouwing gelaten.¹⁰

Dordrecht kent een groot scala van maatregelen en activiteiten gericht op vroegtijdige signalering en preventie van ontwikkelingsstoornissen en ongewenst gedrag bij jongeren. Hierbij gaat het dan vooral om hulpverlening: multidisciplinaire teams op kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en binnen het onderwijs, signaleringsnetwerken in de wijken, het Jeugd Preventie Team, een T-team voor dakloze jongeren, opvoedbureau's, bureau Jeugdzorg en bureau Halt.

Verder wordt ingezet op schoolverzuim en kent Dordrecht het project Veilig in en rond de school (VIOS). In samenwerking met de politie zal de komende jaren worden ingezet op het terugdringen van het aantal vernielingen (o.a. vernieling vanabri's) door het gezamenlijk ontwikkelen van een daarop gerichte campagne.

Andere maatregelen die genomen zullen worden in Dordrecht zijn:

- Ontwikkeling van een risico-inventarisatie c.q. signaleringssysteem.
- Onderzoek naar mogelijkheden voor drang en dwang.
- Aanpak minderjarige veelplegers¹¹ via casusoverleg.
- Methodiek 'Veilig opgroeien in Dordrecht' (Communities that Care¹²).
- Preventieve aanpak door sluitende keten 'Jeugd en Veiligheid'.
- Onderzoek naar en realisatie van een Leer-Werk-Leefinstituut¹³.
- Jeugd Preventie Team¹⁴ (samenwerkingsverband politie en Jeugdzorg).
- Repressie aanpak (Halt- en Stopverwijzing).
- ITB¹⁵ voor verdachten van 18 t/m 23 jaar.

Noot 10 Veelal beogen dergelijke activiteiten en maatregelen ook meer dan het bereiken van doelstellingen of resultaten in het kader van veiligheidsbeleid.

Noot 11 Jongeren tot 18 jaar die vijf of meer processen-verbaal op hun naam hebben staan.

Noot 12 Communities that Care (CTC) is een programma gericht op jongeren tot 18 jaar die een meer dan gemiddelde kans hebben op het ontwikkelen van probleemgedrag en/of maatschappelijke uitval.

Noot 13 Een voorziening voor jongeren die dusdanig ernstige gedrags- en opvoedingsproblemen hebben, dat plaatsing binnen de reguliere beroepsopleidingen en/of in een werksituatie niet mogelijk is.

Noot 14 Doelgroep bestaat met name uit jongeren tot 18 jaar die voor de eerste keer met de politie in aanraking komen. Doel is voorkomen van delictgedrag of (verder) afglijden naar ernstige vormen van criminaliteit.

Noot 15 ITB = individuele trajectbegeleiding. Voor deze groep is vooral van belang dat er een goede overdracht plaatsvindt tussen het jeugd- en het volwassenenstrafrecht.

- Methode Beke voor aanpak jongerenoverlast.
- Politie hanteert het Jeugd Informatie Systeem (digitaal fotoboek) om zicht te houden op de jongeren.
- Inzet jongerenwerkers.
- Alcohol- en drugspreventie.

Het actieprogramma jeugd en veiligheid van de gemeente Haarlem wordt in het najaar 2007 vastgesteld. Een groot deel van de projecten die in het programma opgenomen wordt is reeds uitgevoerd, een aantal is in ontwikkeling en sluit aan bij de actuele problematiek.

- Aanpak hinderlijke en overlastgevende groepen¹⁶.
- Jongerenparticipatie.
- Inzet jongerentoezichtteams.
- Aanpak jeugdige meer- en veelplegers¹⁷.
- Meer vroegtijdige en intensieve interventie van jongeren die dreigen te ontsporen.
- Leer- en werktrajecten risicojeugd.
- Ontwikkelen aanpak vroegsignalering.
- Zorgstructuur rondom scholen.
- Verbeteren aanbod jeugdvoorzieningen.
- Aanpak criminele jeugdgroepen.
- Voorlichting aan jongeren.
- Ontwikkelen aanpak betrokkenheid ouders.
- Nieuwe kansen¹⁸.
- Halt en Stop.
- Stimuleren van participatieprojecten rond jeugd en veiligheid.
- Veilig in en om school (VIOS).

Vermeldenswaardig is dat Haarlem in het concept actieprogramma Jeugd en Veiligheid bij het behandelen van de SMART-doelen ook de indicatoren, nul- en streefsituaties noemt. Dit als input voor een zogeheten dashboard dat voor het besturen van het actieprogramma kan worden gebruikt.

De aanpak van het jeugdveiligheidsbeleid in 's-Hertogenbosch kenmerkt zich steeds meer door initiatieven die zijn gericht op een integrale aanpak. Het gaat daarbij om een mix tussen preventieve, curatieve en repressieve maatregelen. Denk daarbij aan:

- Casusoverleg risicojongeren (CRJ) onder regie van Justitie¹⁹.
- Overleg risicojongeren (ORJ) onder regie van de gemeente²⁰.
- Verbeteren signaleren risicogedrag²¹.

Noot 16 Het jeugdgroepoverleg (JGO) speelt hierbij een centrale rol spelen. In het JGO wordt in nauwe samenwerking met betrokken partners en onder regie van de gemeente toegewerkt naar een praktische, systematische en integrale aanpak van hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen. Dit gebeurt door een combinatie van groepsaanpak, persoonsgerichte aanpak en domeinaanpak (fysiek).

Noot 17 Conform het implementatieplan Jeugdige Meer- en Veelplegers (JMVP) van de politie Kennemerland. Het Justitieel Casus Overleg (JCO) speelt hier uiteraard een belangrijke rol in.

Noot 18 Gericht op het reduceren van overlast van met name allochtone jongeren (16 tot 24 jaar) met verslavingsproblematiek door het bieden van langdurige en intensieve begeleiding.

Noot 19 In dit overleg worden jongeren besproken die of in beeld zijn bij de basispartners of al in aanraking zijn geweest met politie of justitie.

Noot 20 Hier worden groepen overlastgevende en criminele jongeren in kaart gebracht. Op basis hiervan wordt besloten of en waar jongerenwerk en politie moeten worden ingezet. Ook worden individuele groepsleden doorgelicht en zo nodig aangemeld bij CRJ.

Noot 21 Onder andere op fysieke vindplaatsen in de buurten (met name onderwijsinstellingen) en in georganiseerde samenwerkingsverbanden.

- Intensiveren repressieve aanpak first offenders en recidivisten ter voorkoming van bendevorming.
- Beter invullen van de regierol van de gemeente.
- Snelle toepassing van strafrecht.
- Goede nazorg om terugval te voorkomen.

Verder wordt in 's-Hertogenbosch aandacht besteed aan geweld op scholen. Gesignaleerd wordt dat de schoolbesturen zich als 'probleemeigenaren' dienen uit te spreken over de gewenste aanpak. Dit betekent dat scholen duidelijkheid moeten verschaffen over de omvang en ernst van het geweld. Los van enkele initiatieven zoals de Veilige School, kan integraal werken aan veiligheid, nog aanzienlijk verbeterd worden. Scholen zullen moeten inzetten op de ontwikkeling van normgedrag onder de jeugd. Dat betekent dat veel aandacht moet uitgaan naar het corrigeren van ongewenst gedrag en schoolverzuim.

In de regio Fryslân is men in 2003 gestart met het justitieel casuoverleg jeugd. Alle verdachte jongeren van 12 t/m 17 worden besproken in dit overleg (met uitzondering van de Halt-zaken en voorgeleidingen) en krijgen snel en consequent een traject op maat aangeboden. Gewerkt wordt aan zinvolle dagbesteding voor o.a. de jeugdige veelplegers en harde kernjongeren in Leeuwarden.

Jeugdige veelplegers en harde kernjongeren die uit detentie komen, worden onmiddellijk opgevangen in een sluitend resocialisatiesysteem, waarvan dagbesteding onderdeel uitmaakt. Verder wordt een cliëntregistratiesysteem ingevoerd waarvoor de reeds ontwikkelde Zorgmonitor Leeuwarden een passend instrument is. Aansluiting wordt gezocht bij de reeds bestaande structuren in relatie tot de Sluitende Aanpak Jongeren en in het verlengde hiervan het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt en het nog te ontwikkelen Steunpunt 0-25 jaar.

Andere programma's en activiteiten gericht op jeugd en veiligheid in Leeuwarden zijn:

- Intensieve individuele begeleiding van jongeren met justitiecontacten.
- Sluitende aanpak jongeren 12-23, creëren van een vangnet voor jongeren van 12 tot 23 jaar die (dreigen) buiten de boot te vallen.
- Communities that Care (CTC).
- Actief benaderen van (allochtone) risicojongeren (outreaching) en een intensivering van de begeleiding.
- Aandacht voor schoolveiligheid (per schoollocatie een analyse van de fysieke en sociale veiligheid op school gevolgd door een plan)²².
- Versterking van de positie van de jeugdtaakaccenthouders van politie.
- Intensivering van contacten tussen politie en jongerenwerk.
- Betrekken van het meldpunt overlast bij het in beeld brengen van de groepen overlastgevende jongeren en het uitzetten van de (eerste) acties.

Voor wat betreft overlast is in Leeuwarden een taskforce jeugdoverlast in het leven geroepen. In dit overleg vindt intervisie plaats en wordt de aanpak van jongerenoverlast op hoofdlijnen gecoördineerd, afgestemd en bewaakt.

Noot 22 Dit mede naar aanleiding van de Leeuwarder Analyse Schoolveiligheid.

Overlastgevende jeugdgroepen worden doorlopend in kaart gebracht en indien nodig verdergaand geanalyseerd met behulp van een korte vragenlijst. Bij de aanpak is er sprake van een driesporenstrategie: er wordt ingezoomd op de groep, de situatie/het domein en het individu.

In Leiden hangt overlast door jongeren voor een deel samen met het uitgaanspubliek. Echter ook los van het uitgaan, wordt overlast ervaren zoals bijvoorbeeld door jongeren op brommers/scooters. Veel overlast door jongeren in Leiden wordt veroorzaakt door incidenten die zijn gerelateerd aan harde kern jongeren. Hier zijn in Leiden al veel projecten voor ontwikkeld (ITB-Criem/harde kern).

Anderzijds liggen oplossingen vaak ook in de richting van het zorgdragen voor voldoende voorzieningen en aanbod voor jongeren (ontmoetingsplekken, jongerenwerk, etc.). Een gericht preventieve aanpak kan echter niet zonder repressie en goede nazorg. Derhalve zet Leiden de komende periode o.a. in op het volgende:

- Veilig opgroeien in Leiden (Communities that Care).
- (Buurt)voorzieningen voor de jeugd.
- Outreachend jongerenwerk.
- Project Toezicht door jongeren.
- Haltafdoening door bureau Halt.
- Wijksignaleringsoverleg²³.
- De problematiek van zwerfjongeren in beeld brengen²⁴.
- Stopafdoening door bureau Halt (voor 12-minners).

Voor de jeugdige veelplegers kent Leiden sinds 2004 een casuoverleg waar behalve de Raad voor de Kinderbescherming en het OM ook de Jeugdreclassering (onderdeel Bureau Jeugdzorg) aan deelneemt. Voor alle jongeren die op de zogenaamde toplist staan, wordt een individueel plan van aanpak opgesteld.

Het belangrijkste knelpunt is de te grote overgang tussen de streng gereglementeerde strafrechterlijke trajecten en de grote vrijheid in het begeleid wonen traject na detentie.

In Zwolle verschijnt sinds 1996 jaarlijks een actieplan 'Jeugd en Veiligheid' met daarin (deel)projecten in het kader van preventief en repressief jeugd-beleid. Op dit moment is men bijvoorbeeld bezig met de uitvoering van het Meerjarenprogramma Jeugdcriminaliteit 2006-2009.

Recent is de zogeheten Jeugdcriminaliteitskaart verschenen; een analyse van de omvang en achtergronden van jeugdige criminelen in de Zwolse wijken. Het ontbrak namelijk aan een duidelijk overzicht van de groep jonge criminelen. Dit ondanks dat de afgelopen jaren nieuwe methoden zijn toegepast in de (preventieve) aanpak van jeugdcriminaliteit. Deze jeugdcriminaliteitskaart is een belangrijk middel om het gemeentelijke jeugdcriminaliteitsbeleid te onderbouwen. Een mogelijke meerjaarlijkse herhaling van deze 'kaart' geeft inzicht in de effectiviteit van het ingezette beleid.

Noot 23 Deze twee overleggen (Midden/Noord en Zuid/West) zijn erop gericht probleemgedrag van jongeren te bespreken, aan te pakken en waar nodig een hulptraject in te zetten. Deelnemers zijn politie, regionaal bureau leerplicht, jongerenwerk en Bureau Jeugdzorg (BJZ).

Noot 24 Met o..a. aandacht voor het aantal zwerfjongeren en de gewenste aanpak.

4.3 Veilig uitgaan

Veel gemeenten werken met een convenant veilig uitgaan. Een landelijke evaluatie (Algemene Rekenkamer, 2004) heeft laten zien dat wanneer in een convenant afspraken zijn opgenomen over twee van de drie 'succesfactoren' (een vast aanspreekpunt, 'overig' toezicht en het verbinden van consequenties aan een evaluatie) dit een gunstig effect heeft op het aantal lichte uitgaansgeweldincidenten.

De gemeente Amersfoort kent een convenant veilig uitgaan waarin een aantal afspraken is vastgelegd. Dit convenant wordt jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld. Bijzondere aspecten uit het convenant zijn o.a. een portiersoverleg met onafhankelijk voorzitter en de betrokkenheid van het antidiscriminatiebureau.

In Deventer is de samenwerking tussen horeca, gemeente en politie geformaliseerd via de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst Kwaliteitsmeter Veilig Uit (KvU). Maatregelen die hieronder vallen zijn o.a. een andere politieke aanpak van grootschalige ordeverstoringen op de Brink, het aanscherpen van het handhavingsarrangement in het uitgaansgebied, alternatieve straffen voor geweldsplegers gericht op inzicht in de destructieve invloed van teveel alcohol en het werken met zeer sterke verlichting op hot spots (alleen te activeren bij incidenten). Verder zal jaarlijks door politie en gemeente een geweldsanalyse worden verricht naar de aard en omvang van geweldsincidenten in het uitgaansgebied.

Bijzonder punt van aandacht in Deventer krijgt het terugdringen van overmatig alcoholgebruik (met name onder de jeugd). Er worden dan ook diverse alcoholmatigingsprojecten ingezet maar ook het project "*Meer dan een biertje..*" waarbij dronken jongeren thuis worden afgeleverd met een boete die desgewenst inwisselbaar is voor een preventie-activiteit.

Als het gaat om de aanpak van uitgaansgeweld (zoals mishandelingen en bedreigingen), werkt de politie in Dordrecht met een zogenoemd horecateam. Daarnaast wordt aangesloten bij de nadere uitwerking van het landelijke actieplan over geweld²⁵.

De gemeente zal een proefproject met zogeheten agressiemicrofoons van de politie in de Dordtse horeca faciliteren. Na de proef zal gekeken worden naar de effectiviteit en naar de vraag of op meerdere locaties dergelijke agressiemicrofoons moeten worden geplaatst. Verder wordt binnen Dordrecht al geruime tijd gewerkt met gecertificeerde horecaportiers.

In het Haarlemse concept actieprogramma Veilige Binnenstad wordt aandacht geschonken aan veilig uitgaan. Het actieprogramma borduurt voort op elementen die al jaren in Haarlem gangbaar zijn, zoals een goed functionerend horeca sanctiebeleid, de inzet van een speciaal horecateam van politie en het gebruik van portofoons door portiers. In het actieprogramma komt een aantal elementen terug dat te maken heeft met veilig uitgaan:

- Opstellen horecaconvenant.
- Aggressieregulatietraining voor geweldplegers.
- Informatiecampagne gericht op het uitgaanspubliek.

Noot 25 Het actieplan tegen geweld van diverse ministeries samen (2005).

Haarlem noemt (net als in het programma Jeugd en Veiligheid) in het concept programma Veilige Binnenstad bij de behandeling van de SMART-doelen de indicatoren, nul- en streefsituaties. Dit als input voor een zogeheten dashboard dat voor het besturen van het actieprogramma kan worden gebruikt.

In 's-Hertogenbosch wordt het uitgaansgeweld vooral bestreden met toezicht en handhaving door de politie. Ook is er overleg met horeca en omwonenden. Verder wordt gesteld dat meer samenhang en een sluitende aanpak onder regie van de gemeente meerwaarde zou kunnen bieden.

Diverse maatregelen zijn genomen, zoals het stellen van kwaliteitseisen aan portiers en het voeren van een sluitingstijdenbeleid. De samenhang tussen maatregelen tegen uitgaansgeweld en het werken aan de oorzaken daarvan kan echter worden verbeterd. Een van de oorzaken is het gebruik en misbruik van alcohol en op dat punt is voorlichting van belang. Hiervoor wordt een JIP-bus (Jongeren Informatie Punt) ingezet van waaruit voorlichting wordt gegeven over gedrags- en gebruiksrisico's.

Leeuwarden heeft onder de noemer '*Nee! Tegen geweld*' reeds in 1997 samen met vele partners ingezet op afname van uitgaansgeweld, verhoging van veiligheidsgevoelens en verbetering van de samenwerking. De actiepunten richt(t)en zich op:

- Aanvullend toezicht door politie tijdens uitgaansuren.
- Verbeterde operationele communicatie tussen partijen die betrokken zijn bij het terugdringen van zinloos geweld.
- Maatregelen binnen de horecacector in de binnenstad van Leeuwarden (huis- en gedragsregels, portiersopleiding en 'goed gastheerschap').

In aanvulling op het actieplan zijn in grote uitgaansgelegenheden politie-horecakuizen geplaatst, is geëxperimenteerd met 'stappersvervoer'²⁶ en met preventief fouilleren. Bij de verdere vormgeving van de aanpak van het uitgaansgeweld wordt gedacht over de volgende maatregelen:

- Herziening sluitingstijden.
- Voorkomen afterparty's door nieuwe bepaling op te nemen in APV over sluitingstijden.
- Voorkomen verzamelen van massa's mensen bij cafetaria's e.d. na sluiten van horeca-inrichtingen.
- Aanscherping van voorwaarden voor verlening exploitatievergunning (denk aan een weigeringgrond bij slecht levensgedrag).
- Versterking taak en verantwoordelijkheden (beleidsmatige en coördinatieafspraken) van het structurele overleg tussen horeca, gemeente, politie en Openbaar Ministerie.
- Alcoholontmoedigingsbeleid.
- Opstellen van een communicatieplan, betere afstemming media, bewoners, ondernemers.
- Vervolg op experiment preventief fouilleren op risicolocaties en op risicovolle tijdstippen.
- Meer gerichte aanpak daders die vaker gewelddadig gedrag vertonen.

Noot 26 Arriva is in 2005 begonnen met een vorm van (borrel)taxivervoer voor stappers op alle avonden van de week.

- De politie maakt inzichtelijk welke inspanningen zij wel en niet kan leveren gedurende de uitgaanstijden.
- De politie levert een overzicht van situaties waar zij tegenaan loopt bij de uitvoering van haar werkzaamheden, met name gericht op de horeca-ondernemers.

In Leiden vormt criminaliteit in risicogebieden en woonomgeving één van de aandachtspunten van beleid. Analyse leert dat de Binnenstad en het Stationsdistrict als risicogebieden mogen worden beschouwd. In 2003 is in een deel van dit gebied gestart met een integrale veiligheidsaanpak (combi handhaving, sociale veiligheid en fysieke veiligheid) en deze aanpak lijkt te werken.

De belangrijkste maatregelen zijn de verhoogde inzet van politie op uitgaansavonden en het formeel aanwijzen van een gebied als risicogebied, waardoor politie en OM een ruimere armslag hebben. Verder wordt samengewerkt met de horeca en is er een horecacoördinator voor het voeren van structureel inhoudelijk overleg met de horeca en het afsluiten van horecaconvenanten. Verder wordt geëxperimenteerd met preventief fouilleren, wordt de intensivering straattoezicht (politie/stadstoezicht/portiers) voortgezet en worden fysieke maatregelen genomen (o.a. verlichting en verkeer).

Zwolle kent al sinds 1994 een integrale aanpak van geweld op straat onder de noemer 'Veiligheid op Straat' (VOS). Deze aanpak is gericht op het verbeteren van de veiligheid in de Zwolse binnenstad door het terugdringen van geweld, bedreigingen, vermogensdelicten, verloedering en overlast. Onder het VOS werden de volgende projecten succesvol ingezet: het horecaconvenant, wapendetectie in de horeca, alcoholvoorlichting door het CAD, huisregels en plaatsing van de camera's.

De VOS-aanpak is erg succesvol gebleken en heeft landelijke aandacht gekregen. Inmiddels is er een vervolg in de vorm van *"Doorstart Veilig op straat 2006-2010"*. Daarin wordt aandacht geschonken aan de volgende projecten en onderwerpen:

- Convenant
- Aanpak overlast
- Informatie
- Wapendetectie
- Verkeer
- Alcoholgebruik
- Drugsgebruik
- Openbare ruimte
- Handhaving

Onder het VOS-project vallen teveel maatregelen om hier op te noemen. Ga naar www.zwolle.nl, kies onder 'thema's' het thema 'openbare orde en veiligheid' en klik op 'beleid'. Kies vervolgens 'beleidsnota's' om te kunnen kiezen uit een lijst met plannen waaronder de doorstart van het VOS-project.

4.4 Openbare ruimte (veilig ontwerp en beheer)

In Amersfoort wordt veel aandacht geschonken aan het werken met het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Onderdeel van het Politiekeurmerk is de inrichting van de openbare ruimte rond de woning.

In Dordrecht wordt gewerkt met schouwrondes en inspecties voor de openbare ruimte. Daarnaast kunnen bewoners bellen met de Wijklijn. Dit alles om vernielingen terug te dringen.

Naast dat de bouwverordening het een en ander voorschrijft op het gebied van veiligheid voor zowel ontwikkelaars, particulieren en corporaties, wordt in veel grotere plannen het advies van externen ingewonnen (bijv. de VAC²⁷) en zijn corporaties intern zo georganiseerd dat dit een belangrijk aandachtsgebied is bij planontwikkeling. De checklist 'veilig ontwerpen' is een extra stimulans.

Verder wordt in Haarlem gedacht over het organiseren van workshop voor betrokken planners en beheerders over de toetsingscriteria voor veiligheid van de openbare ruimte. Tot slot wil met aandacht voor de beoordeling van veiligheidsaspecten (brand/ criminaliteit/ verkeer) in de ontwerpfase van grote projecten.

Heel concreet worden in Haarlem jaarlijks minimaal 15 onveilige plekken in de stad aangepakt. Het gaat hierbij om het sociaal veiliger maken van routes en verblijfsplekken om daarmee een bijdrage te leveren aan de vergroting van de leefbaarheid en veiligheid. Daarnaast is men in 2007 met de zogenaamde buurtcontracten gaan werken. Bewoners, gemeente, politie, woningbouwcorporaties en alle andere partijen die in de buurt participeren, tekenen gezamenlijk een contract waarin concrete afspraken worden gemaakt ten aanzien van leefbaarheid en veiligheid in de buurt.

In 's-Hertogenbosch wordt de fysieke wijkinrichting gekoppeld aan jeugdoverlast. In samen met de bewoners op te stellen analyses van jeugdoverlast moet ook aandacht worden geschonken aan fysieke componenten die effectief kunnen zijn. Verder moeten in het kader van wijkspeelplannen in de hele stad - en met uitdrukkelijke inbreng van bewoners - ontmoetingsruimten voor jongeren van verschillende leeftijden worden gerealiseerd. JOP's²⁸ worden bij voorkeur in die aanpak geïntegreerd.

Als het gaat om veilig uitgaan, signaleert men in 's-Hertogenbosch dat de combinatie van veel mensen en gebruik van alcohol niet automatisch tot problemen hoeft te leiden (denk aan carnaval en andere festivals). Sfeer lijkt dus een risicofactor en daarom moet de gemeente alert zijn op een publieksvriendelijke inrichting van de openbare ruimte.

In Leeuwarden komt in elk wijkprogramma de fysieke veiligheid aan de orde. Dit volgens de systematiek van 'schoon, heel en veilig'²⁹. Aan de hand van een schouw, waar ondermeer wijkpanelleden aan deelnemen, wordt getoetst of in een wijk aan het gekozen kwaliteitsniveau wordt voldaan. Deze schouw vindt jaarlijks plaats en biedt belangrijke signalen over de staat van onderhoud en beheer.

Noot 27 VAC = Vrouwen Advies Commissie.

Noot 28 JOP = Jongeren Ontmoetings Plek.

Noot 29 Deze systematiek kent vijf niveaus op basis waarvan de fysieke beeldkwaliteit in een wijk wordt uitgedrukt.

Voor het onderdeel 'veilig' worden normen vastgesteld met betrekking tot:

- Openbare verlichting.
- Overzichtelijkheid van het straatbeeld (groen, verkeer e.d.).
- 'Enge plekken'.

Daarnaast is in Leeuwarden in een eerdere kadernota het ontwikkelen van een toetslijst veiligheid, waaraan alle veiligheidsaspecten in relatie tot een veilige woonomgeving worden getoetst, als actiepunt opgenomen. In het beleidsplan brandweezorg en rampenbestrijding is in het kader van bestemmingsplannen en andere inrichtingsplannen gesproken over het instrument veiligheidseffectrapportage (VER). Omdat er tot nu toe weinig gedaan is met dit actiepunt is in het nieuwe veiligheidsprogramma de ambitie uitgesproken om dit punt weer op te pakken.

In Zwolle wordt erkend dat de kwaliteit van de woon- en leefomgeving zeer bepalend is voor de veiligheid en de veiligheidsgevoelens van bewoners. 'Schoon, heel en veilig' is ook hier het motto. Een veilige leefomgeving wordt bepaald door aan de ene kant het ontwerp, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte en aan de andere kant alle facetten van veiligheid in het openbare domein.

Graffiti, auto-inbraken, vandalisme, verkeersongelukken, slecht groenonderhoud, slordige winkeluitstallingen en wortelopgroei zijn slechts enkele van de elementen die de kwaliteit en de veiligheid van de woonomgeving bepalen. Daarmee is direct gezegd, dat het bevorderen van een veilige leefomgeving een zaak is die het beste op wijkniveau kan worden aangepakt. Reden waarom het thema in alle afzonderlijke wijkveiligheidsplannen behoort voor te komen.

Daarnaast zijn er echter ook stadsbreed enkele thema's die de veiligheid van de stad bevorderen. In Zwolle zijn dit onder andere veilig wonen, waarbij gedacht moet worden inbraakpreventie en Politiekeurmerk Veilig Wonen, en aan veiligheid en de ruimtelijke inrichting. Bij dit laatste moet gedacht worden aan een veiligheidseffectrapportage (VER) maar ook inzet van een instrument als het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO).

4.5 Radicalisering

Amersfoort kent een beleid gericht op het bevorderen van de integratie van de Marokkaanse jeugd middels het meer toegankelijk en bekend maken van voorzieningen door het stimuleren en faciliteren van initiatieven vanuit Marokkaanse vrijwilligersorganisaties. Hiertoe dient het programma Integratie Marokkaanse jeugd Amersfoort (PRIMA). Er is een PRIMA-raad van waaruit projecten gestart kunnen worden, er wordt geïnvesteerd in een activiteiten-centrum voor Marokkaanse jongeren en er wordt een gemeentelijke preventiecoördinator aangesteld die als secretaris van de PRIMA-raad een brug vormt tussen PRIMA-raad en de gemeente.

In Deventer is toenemende belangstelling voor dit onderwerp. Er zal dit na-jaar een oriënterende notitie over dit onderwerp worden geschreven. Hier zal ook het aspect discriminatie bij betrokken worden.

Dordrecht erkent de belangrijke rol die gemeenten hebben bij de signalering van mogelijke radicaliseringstendensen. Daar zal de komende tijd dan ook aandacht aan worden geschonken, onder meer via het integratiebeleid.

De gemeente Haarlem besteedt in haar concept programma jeugd en veiligheid aandacht aan de problematiek rond jeugd en identiteit. Waarschijnlijk zullen in het definitieve programma een tweetal punten opgenomen worden. Het eerste is de mogelijke investering in ronde tafel gesprekken over jeugd en identiteit. Het tweede is dat het thema jeugd en identiteit mogelijk opgenomen gaat worden in de bestaande structuur (in casu de netwerken rondom school en jongerenwerk maar ook de relaties met bijvoorbeeld moskeeën).

's-Hertogenbosch benadert het vraagstuk van de multiculturele samenleving in eerste instantie vrij theoretisch. Op basis van een brede beschouwing kiest de gemeente voor een zogeheten pluralistische benadering waarbij op basis van wederzijds respect duidelijke normen worden gesteld en gehandhaafd.

's-Hertogenbosch kiest bewust niet voor gedwongen spreiding van bewoners, die zou kansarmen juist nog minder keuzemogelijkheden geven. Op lange termijn helpt het hun kansen en keuzemogelijkheden te verbeteren door taalonderwijs, opleiding, begeleiding naar de arbeidsmarkt, etc. Op korte termijn wordt ingezet op investeren in dialoog, het verlagen van drempels, kennismaking, ontmoeting, etc.

Leeuwarden kent een aanpak gericht op de terugdringing van criminaliteit en verstoring van de openbare orde door allochtone en met name Antilliaanse jongeren en jongvolwassenen (Full Colour). Deze bestaat uit het opzetten van intensieve scholings- en begeleidingstrajecten, bedoeld voor die leden van de doelgroep die voldoende gemotiveerd zijn c.q. zijn te motiveren om een positieve wending te geven aan hun leven.

Hierbij wordt de kracht van de Antilliaanse gemeenschap (positieve rolmodellen) benut om de moeilijk bereikbare doelgroep te motiveren deel te nemen aan de intensieve begeleidingstrajecten. Daarnaast wordt ingezet op het genereren van meer betrokkenheid van en bij de Antilliaanse gemeenschap.

Eind 2004 is in Leeuwarden het 'straattalentteam' gestart. Dit is een team van ex-risicjongeren en jongvolwassenen die op straat jongeren opzoeken, aanspreken en toeleiden naar hulp-, scholings- en werkinstanties en/of het Regionaal Meld- en Coördinatiecentrum (RMC). Ook bemiddelt dit team bij problemen tussen jongeren onderling en organisaties.

4.6 Huiselijk geweld

In Amersfoort voorziet de aanpak van huiselijk geweld zowel in opvang van slachtoffer als aanpak van de dader (o.a. doorverwijzing voor cursus). De politie stimuleert het doen van aangiften. Er is een wekelijks overleg van AMW, politie, slachtofferhulp, vrouwenopvang, (preventie) centrum Maliebaan en incidenteel/op afroep Riagg (voor kinderplicht). Andere onderdelen van de aanpak zijn een convenant/arrangement tussen alle lokale partijen en de aanwezigheid van een advies- en steunpunt huiselijk geweld (ASHG).

In Deventer is een casemanager actief, die er voor zorgt dat een hulpaanvraag binnen drie dagen in behandeling is genomen. Uiteraard is de casemanager nauw verbonden aan het advies- en steunpunt huiselijk geweld (ASHG). Met politie, OM en reclassering is een samenwerkingsprotocol afgesproken dat gericht is op het stoppen van geweld, voorkomen van herha-

ling en een adequate opsporing en vervolging van de dader. Verder wordt voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd voor onder meer wijkagenten en maatschappelijk werk maar ook voor basisscholen en allochtone zelforganisaties.

Deventer heeft net de boot gemist om samen met drie andere gemeenten mee te doen aan de pilot om te komen tot een huisverbod voor personen die zich schuldig maken aan huiselijk geweld. Wel zit Deventer in een begeleidingsgroep zodat geleerd kan worden van de pilots en de implementatie te zijner tijd soepel kan verlopen.

De aanpak in Dordrecht die gericht is op een verhoging van het aantal meldingen en vermindering van het aantal recidivisten, wordt de komende tijd geborgd. Nieuwe maatregelen zijn het betrekken van diverse beroepsgroepen (o.a. huisartsen en leerkrachten) om de signalering te versterken. Ook nieuwe activiteiten, gericht op onder andere preventie en hulpverlening zullen worden ontwikkeld.

Haarlem heeft een programma jeugd en veiligheid in voorbereiding en hierin wordt apart aandacht geschonken aan huiselijk geweld. Zoals in de meeste gemeenten zal waarschijnlijk gekozen worden voor een (voortzetting van de) integrale aanpak op basis van een nieuw convenant met afspraken over de taken en verantwoordelijkheden, activiteiten en informatie-uitwisseling tussen de betrokken partijen. Daarnaast wordt in Haarlem gewerkt aan de realisatie van een regionaal steunpunt ASHG (advies- en steunpunt huiselijk geweld).

Vermeldenswaardige elementen uit de huidige aanpak in Haarlem zijn:

- Training en voorlichting beroepsgroepen (ook alle Haarlemse agenten).
- Bijgestelde protocollen politie en justitie.
- Nieuwe protocollen justitiële keten (met inbegrip van Raad voor de Kinderbescherming en de Brijder stichting).
- Publiekscampagne "*Huiselijk geweld is niet normaal*".
- Aware (beveiligingssysteem voor vrouwen).
- Gespecialiseerde juridische vroeghulp.
- Casuïstiek overleg t.b.v. beleid.
- Regionale aanpak ouderenmishandeling.

In Leeuwarden vindt preventie met betrekking tot huiselijk geweld plaats in het project 'Thuisfront'; eerste hulp bij huiselijk geweld. De aanpak is gericht op het zo snel mogelijk in kunnen krijgen en hiertoe is een convenant/arrangement afgesloten tussen betrokken partijen. Zodra er signalen binnenkomen bij de politie, wordt contact gezocht met het gezin. De politie registreert de meldingen en er is een duidelijk protocol voor melding en advies.

Jaarlijks wordt er meer aangifte gedaan van huiselijk geweld in Leiden. Dit komt doordat het taboe dat rondom huiselijk geweld heerst doorbroken wordt. Twee zaken staan centraal in de Leidse aanpak: een goede registratie, zodat er grip op de materie komt en samenwerking tussen allen betrokken partijen. Verder is het belangrijk om voorzieningen te treffen waar de slachtoffers terecht kunnen en dat er aandacht is voor de meervoudige problematiek die vaak speelt in gezinnen waar huiselijk geweld voorkomt.

Leiden zet in op zowel een strafrechterlijke als een hulpverleningsaanpak. Er is een convenant voor de strafrechtelijke aanpak afgesloten op regionaal niveau en er is een advies- en steunpunt huiselijk geweld (ASHG). Wat betreft hulpverlening moet het beleid zich nog meer gaan richten op vroegtijdig stoppen van geweld, hetgeen vraagt om preventieve interventies in het gezin. Verder zijn er publiekscampagnes om de burgers extra attent te maken op het onderwerp.

Zwolle kent op het gebied van huiselijk geweld zoals zoveel grote steden een convenant met betrokken partijen en een advies- en steunpunt huiselijk geweld. Verder worden voorbereidingen getroffen voor de voorgenomen wetgeving rond het huisverbod voor plegers, de gewenste tijdelijke huisvestingsmogelijkheden voor de plegers en de gewenste (preventieve) plegerbehandeling bij (vermoedens van) huiselijk geweld.

Bijlagen

Bijlage 1 Matrix IVZ

Matrix Integrale Veiligheids Zorg basis					
Partner	Probleemveld 1	Probleemveld 2	Probleemveld 3	Probleemveld 4	Probleemveld 5
	<i>Scherpe probleemanalyse</i>	<i>Scherpe probleemanalyse</i>	<i>Scherpe probleemanalyse</i>	<i>Scherpe probleemanalyse</i>	<i>Scherpe probleemanalyse</i>
	<i>SMART doelstelling</i>	<i>SMART doelstelling</i>	<i>SMART doelstelling</i>	<i>SMART doelstelling</i>	<i>SMART doelstelling</i>
Gemeente	Resultaat afspraak	Resultaat afspraak	Resultaat afspraak		
Politie	Resultaat afspraak	Resultaat afspraak	Etc.		
OM	Resultaat afspraak	Etc.			
Burger	Etc.				
Woningbouw					
Jeugdzorg					
Arbeidsbureau					
Scholen					
Etc.					
Bereikt effect probleemgebied					

Bijlage 2 Beleidscyclus Veiligheidsbeleid Amersfoort

